

Barbara Hieng Samobor: "Slovensko gledališče je kratko malo odlično"

MGL v letošnji sezoni odkriva vse odtenke zvestobe in nezvestobe
24. september 2013 ob 14:47
Ljubljana - MMC RTV SLO



Letošnji repertoar Mestnega gledališča ljubljanskega nosi naslov **Zvestoba in nezvestoba**. Kot je v pogovoru za MMC dejala Barbara Hieng Samobor, ki zadnjih šest let vodi MGL, so letos v ospredju bolj individualne zgodbe, ki pa še vedno odsevajo brezčasne družbene koncepte.

V letošnji sezoni bodo v MGL-ju pripravili šest premier na velikem odru in tri na malem odru, v koprodukciji z gledališčem Škuc pa oktobra pripravljajo še psihološko dramo Gola, v kateri bo kot gostja nastopila **Nataša Barbara Gračner**.

Sezono na velikem odru bo v sredo odprla trilogija **Carla Sternheima *Iz junaškega življenja meščanov***. Kot je povedala Hieng Samoborova, gre za skrajno smešen, a bistroumen prikaz družine, ki se iz uradniških povzpne do tajkunskih vrst. *"To je več kot sodobno. Gre za duhovit, zajedljiv in zelo aktualen portret neoliberalnega stampeda, v katerem se zdaj utapljamo,"* je dejala prva dama Mestnega gledališča, ki se letos po šestih letih premora vrača tudi kot režiserka - režirala bo dramo Samba Lantana avtorja Andrewa Bovella.



Ste pred novo gledališko sezono. Vračate se k posamezniku, tudi naslov *Zvestoba in nezvestoba* je pomenljiv. Kakšno je bilo vaše vodilo pri izboru del?

V mojih začetnih sezonah smo gledalce nagovarjali v širšem, skoraj si upam reči političnem kontekstu, zdaj zavestno prehajamo v bolj intimne sfere, med individualne zgodbe. Tako je sestavljena cela sezona, kar pa seveda ne pomeni, da se te individualne zgodbe ne bodo dogajale pred ozadjem najrazličnejših zgodovinskih in družbenopolitičnih fresk. Na vsak način se mi zdi, da ljudi spet in vse bolj zanima gledati igralca od blizu. Gledalca zanima zgodba. Zdi se mi, da trenutno ni čas za prevelike abstraktnosti. Krovni naslov sezone je *Zvestoba in nezvestoba*, saj dejansko v osmih oz. devetih igrah govorimo o najrazličnejših oblikah zvestobe in nezvestobe, ne le med partnerjema, v mislih imam najrazličnejše pomene teh dveh besed.

Kot ste dejali, se gledalci odmikajo od abstraktnosti. Živimo v času, ko smo obdani z različnimi dražljaji. In ko si utrujen od dnevnapolitičnega dogajanja, si, ko greš v gledališče, verjetno želiš bolj linearne zgodbe, predvsem pa malo pobega iz krute realnosti?

Gledališki ustvarjalci smo malo užaljeni, ko nam potencialni gledalec reče, “*jaz se hočem priti k vam zabavat in sprostit*”. To je seveda lahko spremljevalni proces, ne more pa biti glavni namen, za sprostitev so drugi lokali.

Zelo resno vzamem tiste gledalce, ki na primer rečejo, da je bila neka predstava zanje nerazumljivo abstraktna. Temu sem po mojem dolžna prisluhniti. Priti do srca, do glave gledalca, je vendar naš osnovni smisel. Iskati moramo nove in nove poti, nove in nove načine. Gorje pa, da bi se prilagajali nekemu grobemu komercialnemu diktatu “*zabavaj me zdaj*”.

To je seveda osebno mnenje. Mislim pa, da bi me večina kolegov podprla vsaj v osnovnih postulatih. Moja stališča so na nek način "iz prakse": nastajajo tudi na podlagi opazovanja in nekakšnega dialoga z maso gledalcev.

Novembra prihaja na oder Othello. 410 let po nastanku. Poleg ljubezni v ospredje postavlja tudi zaupanje, zvestobo, hinavščino, povzpetništvo ... vse te pojme, ki jih v tem času, če poslušamo dnevno dogajanje, kot da več ni.

V Othellu se jasno pokaže, kako je, če se vrednote popolnoma uničijo in razdrejo. In to je eden od smislov umetnosti: da "preceja" vsebine. Na kakšen način to počne, je odvisno od ustvarjalcev. Ena od možnosti je tudi, da vzameš veliko klasično zgodbo in skozi njo poveš nove resnice, resnice, ki so še kako povezane z današnjim svetom.

Med vašimi deli letos je več del, ki jih boste sploh prvič uprizorili. Kako ste zbrali dela? Repertoar je preplet komedij, dram, hkrati pa je v njem tudi veliko praizvedb.

Poslanstvo Mestnega gledališča je že od nekdaj to, da svoje gledalce seznanja z novostmi. Mestno gledališče je po imidžu malo bolj urbano, malo bolj "sodobno" naravnano, kot recimo obe Drami, ljubljanska in mariborska. In nadaljevati to programsko pot štejem med svoje dolžnosti. Seveda pa, če želimo, da je sezona čvrsta, moramo temu tu in tam dodati kakšno klasiko, to je nujnost armature, še zlasti v sezonah, ko je dotok dobrih novitet šibak.

Poleg postavitve Sternheimove trilogije Iz junaškega življenja meščanov sem zelo ponosna, da sva se z režiserko Matejo Kolečnik dogovorili, da bo prvič režirala mjuzikl. K sodelovanju sva potegnili še dve zelo popularni osebi, libretista Andreja Rozmana - Rozo in komponista, ki se skriva pod psevdonimom Coco Mosquito, ki ga naši gledalci verjetno bolj poznajo kot kitarista in komponista hrvaške skupine Jinx. Čudovit umetnik, ki je poleg vsega ostalega še klasični filolog po osnovni izobrazbi, tako da mu ta izhodiščna antična tema Lizistrita res prav lepo pristaja.

Letos imamo na repertoarju še prav posebno veliko iger, ki bodo v Sloveniji izvedene prvič, med njimi tudi Krleževa Adam in Eva. Za Krležo vsi vemo, kako dobro je pisal. To njegovo, sicer drobno delo, o večnem spopadu in večni privlačnosti med spoloma, je napisano z vso briljanco njegovih kasnejših "velikih" iger. Zgodba je zelo neposredna, nekateri se bodo z njo popolnoma in neposredno identificirali, nekateri samo prek znanih arhetipskih postaj. A ga ni človeka, ki o takih situacijah ne bi razmišljal ali celo kaj podobnega doživel.

Po nekaj letih premora boste znova vzeli v roke tudi režiserske vajeti.

Šest let je minilo. Po osnovni izobrazbi sem režiserka in mislim, da imam vso pravico (smeh). Moram se pohvaliti, da se zelo "nazaj držim" glede režije, ker je vrsta svobodnjakov dolga in mislim, da imajo oni prednost. Zdaj pa je hrepenenje postalo premočno in če naj še kdaj počnem še kaj drugega kot direktorujem, potem moram ohranjati stik z osnovnim poklicem. Glede izbora igre pa ... kakor pravijo: če imaš na voljo vse torte in moraš izbrati samo eno ... je zelo težko.

Zase sem tako dolgo izbirala besedilo, da na koncu sploh nisem več vedela, kje se me glava drži. Izostri se je na sodobni igri, o dveh parih, o ljubezenskem odnosu in tem, kako je, kadar pomislimo, da bi prevarali svojega partnerja. Kadar samo pomislimo na to. In kaj vse to potegne za seboj. Zelo rafinirano besedilo je, vsi, ki so ga doslej prebrali, so ga zelo pohvalili,

kar pa mi seveda povzroča dodatno tremo. Delati besedilo, za katerega rečejo, "No, ni tako zelo fino, gotovo ga boš nadgradila z režijo", je namreč manj tvegano, kot če rečejo "Joj, kako je dobro". Potem si res rečeš: ali bom temu sploh lahko še kaj dodala? Gorje, da kaj pokvarim.

Živimo v kriznem času, ki pa je postalo že normalno stanje. Za sabo pa je kriza potegnila številne reze, tako na ravni države kot posameznika. Kako se kot direktorica gledališča borujete v tem času? Kot ste dejali prej, je vrsta svodobjakov, ki so odvisni od projektov, dolga.

Dejstvo je in zmeraj ponavljam, da je ta borba postala dnevna in izjemno naporna. Včasih kar pozabim, da je pravzaprav program tisto, kar je glavno. Program delam zvečer, ponoči, kajti čez dan pripravljamo čim boljše pogoje za svoje delo znotraj zmeraj znova zmanjševanih sredstev, zoženih prostorov.

Mislím, da je težava globalnega značaja. V številnih državah Evrope poteka politična akcija, ki kulturo izrinja iz nabora najbolj pomembnih reči. Ki želi kulturo potisniti v predal med druge "nepotrebne" stroške. Med "nepotrebne stroške" znotraj iste mentalitete spada žal tudi strošek osnovne socialne varnosti in dostojanstva za vse ljudi. To je že omenjena neoliberalna oz. perverzno kapitalistična krogla, ki se vali po Evropi in gotovo ne prinaša nič dobrega. Vsi ti "lastniki denarja", ki trenutno diktirajo Evropi, se res spoznajo samo na denar. Morda se bo pa izkazalo, da niti na denar ne. Grozen občutek, če pomislim, da širino duha, nabor ciljev, seznam radosti in presežkov, krivuljo empatije ... določa in dovoljuje Angela Merkel. Uf.

Vem, vsak berač svojo malho hvali, ampak dejstvo je neizpodbitno: prihajamo v situacijo, ko lahko veliki premožni narodi, seveda zelo pokroviteljsko in z mnogo kvazi dobronamerne in kvazi strpnega suspenza ... udušijo nas manjše narode. Četudi smo veseli svoje pridruženosti Evropski uniji, se zdaj poleg dobrih kažejo tudi slabe posledice. Lastniški ton, s katerim nas obravnavajo! No, in vsak majhen narod, kar Slovenci pač smo, bi moral vedeti, da je kultura eden od branikov. Konec koncev gre za jezik, za izražanje. Če se bo življenje zreduciralo na bogate in revne, na ring, v katerem bodo bogati mučili revne ... in če ti bogati poleg vsega ne bodo čutili prav nobene potrebe po vrednotah, ki niso v sefu ... potem smo dokončno tam, kjer ni muh. Katera generacija bo nasla nov modul? Iskreno upam, da je že rojena.

Včasih pravijo, da najboljša dela vedno nastanejo v pomanjkanju, bodisi emocionalnem bodisi materialnem. Lahko na to situacijo gledamo tudi tako? Da v času lagodnega življenja umetnost "dela" slabše?

Ne spadam med tiste, ki menijo, da je veliko denarja, vloženega v takšno ali drugačno umetniško produkcijo, zagotovilo, da bo izdelek dober. Zdi pa se mi, da bomo o triumfu revnega gledališča, o navdihu lačnih glasbenikov, o oskubljenem, a prav zato "izpovedno tako močnem" umetniku lahko govorili takrat, ko se bomo istočasno odrekli vseh vrst "hohštaplerijam" in neumnim razmetavanjem denarja v nepovratnih smereh. Šele takrat. Dokler pa se v prenekaterih segmentih nerazumno zapravlja, krade, poneverja, preliava denarje, dokler denar nepovratno izginja ... tačas nima nihče pravice trditi, da bo revno gledališče kot nalašč pravo za krizni čas. Ko bomo videli, da dejansko vsak državljan, tudi tisti privilegirani, ki počne nezaslišane stvari in ki za nikogar razen zase ne naredi nič

dobrega, ne bo prispeval v ta zategovani pas, vse do takrat ne moremo diktirati umetnosti, da se podvrže shujševalni kuri. Nemogoče.

Ključni partner gledališča so gledalci. Kako je z “gojenjem” novih gledalcev? To so vendarle nove generacije, ki imajo drugačen življenjski slog.

Obstaja kolegij direktorjev slovenskih gledališč. Te dni se pogosto srečamo in ravno na zadnji seji smo obravnavali to akutno temo, ki je že dolgo v zraku in jo bo treba obdelati. Umetniške vzgoje, kamor spada tudi gledališka vzgoja, namreč prehajajo med teme, ki v pedagoških procesih niso več obvezne. Obisk gledališča, galerije, koncerta in tako dalje je stvar afinitete in truda in vložka posameznih mentorjev, ki še imajo toliko vizije, da to organizirajo. Nekega krovnega načrta ministrstva za izobraževanje in šolstvo pa ni. Nenadoma so postali obvezni premnogi športni dnevi, - ob tem poudarjam, da nimam nič proti športu -, a nenadoma je vse drugo na letni ravni postalo obvezno, samo kultura ne. Če pa že, potem pa čim bolj na hitro in morda celo v kakšnem multikinu. To je škodljiva in enosmerna cesta.

MGL ima na srečo res veliko publike, tudi mlade. Zaskrbljujoče pa je dejstvo, da zaradi splošne finančne krize zadnje dve leti, lani in letos, ob vpisu doživljamo, da ljudje pridejo v blagajno povedat, da so žalostni, a da si zaradi finančne stiske nakupa abonmaja ne morejo več privoščiti. Pa imamo že vrsto sezon nespremenjene in resnično nizke cene. Uvedli smo nekaj dodatnih popustov, kajti najbolj nas skrbijo študentje. Njih recesija hudo tepe.

MGL na to temo ve največ povedati, ker je velik del naše publike že iz tega sloja prebivalstva, ki postaja ogroženo iz dneva v dan. Naša publika je odsev stvarnosti.

V bistvu je gledalska baza bogastvo, to ni noben hec. Ne zanima nas preštevanje denarja. Javni zavod po mojem prepričanju ni ustanovljen za to, da bo prešteval dobiček, javni zavod je zato subvencioniran, da je kultura dostopna in da gledališče lahko obstane in da si ga ljudje lahko brez večjih odrekaj privoščijo.

V zadnjih letih se pojavljajo različna komercialna gledališča, ki ponujajo zabavne vsebine. Posegajo v gledališki kolač, ki se zaradi večjega števila akterjev torej drobi. Jih vidite kot konkurenco ali ne?

Gledano finančno bi bila to težava le, če bi se del gledalcev odločil hoditi izključno v tovrstna in nikoli več v profesionalno gledališče. En stavek pogosto ponavljam: dobro komedijo je najtežje narediti. Slabo, bedno komedijo narediš mimogrede. Dobra komedija, to pa je biser, redkost, dragocenost, je seštevek vseh mogočih talentov in lastnosti, med katere spada tudi ustvarjalčeva inteligenca. Kvaliteten smeh je nekaj najbolj dragocenega. Prizadevam si, da bi bilo v mojih repertoarjih veliko komedij. Fascinira me tudi ta neverjetna priljubljenost mjuzikla: če sem pred petimi leti za hipec razmišljala, da bi ga ukinila, sem se ob pogledu na gledalce morala “spametovati”.

A da bi se v imenu dobička spuščali na vulgarno ali amatersko raven, to se ne sme zgoditi.

Imam pa tudi občutek, da je to vendarle druga publika. Ljudje, ki množično hodijo v MGL, imajo zahteve in jih tudi povedo. Najpogostejša replika je, da ne želijo abstraktnih del in ne tako mračnih del, da bi že spominjala na resnico iz poročil oz. iz dnevnih novic. Nek odmik želijo, dvig, morda tudi tolažbo, neke vrste distanco. Lani smo imeli predstavo Črna žival žalost, ki je bila vsebinsko tako zelo težka, da so ji nekateri kar s težavo sledili, a ker je bila

kvalitetno zrežirana in izvrstno igrana in je imela odmik od dokumentarnega, so jo gledalci potem zelo pohvalili. "Če že imamo eno tako hudo predstavo, potem naj bo taka - pretresljiva in močna."

Gledališke satelitske "haha" postaje po mojem niso tak problem. Problem je lahko stališče, ki ga bo država zavzela do kulture v celoti. Če nas država ne bo vključila med nujne postavke, potem je to tisto, kar nas mora najbolj skrbeti.

Vi ste že celo življenje tesno povezani z gledališčem in spremljate, kaj se dogaja po svetu. V kakšni formi je po vašem mnenju slovensko gledališče?

V odlični. Slovensko gledališče je kratkomalo odlično. Poleti sem si ogledala precej predstav po Evropi in tako kot sem bila ponosna na slovenske igralce, že dolgo nisem bila ponosna. Tiste predstave, ki trenutno predstavljajo vrh naše umetnosti, so pa tako rekoč nepremagljive v kvaliteti.

Kako je z mladim rodом režiserjev in gledalcev?

Režiserjev zelo primanjkuje. Kolegi profesorji z akademije so mi povedali, da je na sprejemne izpite vsako leto vpisanih sorazmerno malo kandidatov za režijski oddelek. To je najbrž žalostna posledica tega, da dela ni veliko. Po drugi strani so vrste čakajočih na študij igralsva neomajno dolge. Vsako leto konča akademijo osem do deset igralcev, eden do dva režiserja in osem do deset dramaturgov. To govorim samo za gledališki oddelek, potem je tu še filmski. Za vse te mlade ljudi nas mora zelo skrbeti. Kot rečeno, vsako leto akademijo konča cel kup mladih igralcev, mnogi so zelo talentirani in ti je žal, da jim ne moreš takoj dati dela.

Lani ste začeli projekt bralnih uprizoritev. Kako so se prijele?

Mislím, da je to res dober projekt. Ko smo pred štirimi leti naredili dvigalo za invalide in gibalno ovirane, ki omogoča potencialnim gledalcem, da lahko obišejo vse naše dvorane, sem si rekla, da to ne sme biti konec prizadevanj, ker to ni edina oblika hendikepiranosti.

Naslednji korak je bil uvedba bralnih uprizoritev za slepe in slabovidne. Pravzaprav sem se tega domislila tudi zato, ker vem, da je bo veliko starejših, ki slabo vidijo, hvaležnih za to izkušnjo, da lahko nekaj v miru poslušajo. Tudi pogovori z nekaterimi slabovidnimi prijatelji so mi razkrili, da je "banka" posnetih vsebin relativno skromna. Tako sva s kolegico Iro Ratej, dramaturginjo, ki vodi pedagoški oddelek, sklenili, da bomo prvo leto uprizarjali najbolj znamenite tekste, ker lahko to postane tudi neke vrste zakladnica.

Dejansko je iz nabora teh tekstov postalo razvidno, da je to pravzaprav šolska snov. Dijak, ki bi prišel poslušat vse naše bralne uprizoritve, deset jih je na leto, bi v desetih urah iz rok oziroma ust profesionalnih igralcev prejel informacije o desetih vrhovnih dramskih tekstih, o katerih se je ali pa se še bo učil. Ta naša ponudba je najmanj dvoplastna, je pa tudi krasna družabna priložnost za skupine, ki se lahko našega teatra poslužijo tudi kot neke vrste srečevališča. Zelo prijetno je in res se je projekt prijel in mislim, da se bo skupina slepih in slabovidnih še okrepila. Profesorji in mentorji pa se tudi vedno pogosteje poslužijo dodatne metode, da svojim študentom in dijakom omogočijo nekaj novega.

Naš naslednji korak v približevanju ljudem, ki imajo različne težave, pa bo slovensko nadnaslavljanje predstav na velikem odru. To pomeni, da bodo lahko predstave gledali tudi tisti, ki slabo ali sploh ne slišijo. To bo tretji korak.

Pred dvema letoma so vas v enem intervjuju pobarali, da se utegne zgoditi, da bosta z možem na vodilnih položajih dveh gledaliških hiš. Takrat ste dejali, da bi bilo to komično. In to se je res zgodilo. Kako z možem usklajujeta svoje obveznosti?

Midva sva se morala kar pošteno dogovoriti, preden se je Igor (op. Samobor) po enoletnem cincanju prijavil za položaj ravnatelja Drame. Predvidevala sva, da bo težava moralne narave, da se bo to ljudem zdelo problematično. A tega je zdaj najmanj, ali pa ne pride do najinih ušes (smeh). Upam, da ljudje molčijo zato, ker nama zaupajo. Zaupajo, da sva toliko poštena, da vlečeva črto. In res jo vlečeva. Uf. Naporno je. Zidava nek zid diskretnosti, ki ga je zelo težko postaviti, in skušava ločevati zadeve v tistih segmentih, kjer je to nujno potrebno. Ima pa ta dvojna situacija tudi svoje dobre plati in obetavna izhodišča. O njih ne bi govorila, ker se morajo sama izkazati.

Zelo drugače je, kot sva predvidevala. Najbolj morava paziti na t. i. preskok asociativne iskre. Če si z nekom veliko skupaj, in s svojim zakonskim partnerjem si seveda veliko skupaj, potem so neke reči asociativno prepletene. Kot snovalca repertoarjev morava zdaj paziti, da si na primer ne bi izbrala kakšne podobne teme, da si programski akcenti ne bi bili podobni ... Etc. etc.

Kot direktorja, vis-à-vis ansambla, si pa po mojem nisva preveč podobna. Jaz delam zelo drugače. On je še nov in se še navaja, mislim pa, da bo zelo drugačen. (smeh)

Na vsak način utegneva imeti sama s seboj več težav, kot jih bo z nama imela zainteresirana javnost ali najini kolektivi. (smeh)

Ksenja Tratnik

Barbara Hieng Samobor: "Slovensko gledališče je kratko malo odlično"

Za začetek sezone v MLG-ju: trilogija Carla Sternheima Iz junaškega življenja meščanov



Direktorica MGL-ja Barbara Hieng Samobor pravi, da je slovensko gledališče v odlični formi.
Foto: Mimi Antolović



Za uvod sezone zajedljiva, humorna pripoved o družini, ki se prelevi v tajkune. Foto:
MGL/Barbara Čeferin

V številnih državah Evrope poteka politična akcija, ki kulturo izrinja iz nabora najbolj pomembnih reči. Ki želi kulturo potisniti v predal med druge "nepotrebne" stroške.

Barbara Hieng Samobor o vlogi kulture



MGL na to temo ve največ povedati, ker je velik del naše publike že iz tega sloja prebivalstva, ki postaja ogroženo iz dneva v dan. Naša publika je odsev stvarnosti.

O krizi, ki se pozna tudi v gledališču, predvsem obiskovalcih

Zelo drugače je, kot sva predvidevala. Najbolj morava paziti na t. i. preskok asociativne iskre. Če si z nekom veliko skupaj, in s svojim zakonskim partnerjem si seveda veliko skupaj, potem so neke reči asociativno prepletene. Kot snovalca repertoarjev morava zdaj paziti, da si na primer ne bi izbrala kakšne podobne teme, da si

programski akcenti ne bi bili podobni ...

O odnosu z možem Igorjem Samoborjem, ravnateljem Drame.



Program letošnje sezone gledalca nagovarja bolj individualno. Foto: MMC/Miloš Ojdanić